

МАКТАБГАЧА ТА‘ЛИМ TASHKILOTLARINI BOSHQARISH ORQALI ТА‘ЛИМ SAMARADORLIGINI YANADA OSHIRISH

Umarova Nodira Muxiddinovna
Andijon viloyati Marhamat tumani
DMTT-14 direktori

Annotatsiya: Ushbu maqola Ta‘lim tashkilotlarida boshqaruv usul va uslublarini takomillashtirish haqida bo‘lib mavzu yuzasidan tadqiqotchi olimlarning fikr va mulohazalari chuqur o‘rganib chiqildi. Boshqaruvda ta‘lim samaradorligini yanada oshirish haqida ma‘lumot berilgan.

Аннотация: Данная статья посвящена совершенствованию методов и приемов управления в образовательных организациях. Информация о повышении эффективности обучения предоставляется в руководстве.

Abstract: This article is about the improvement of management methods and techniques in educational organizations. Information about increasing the effectiveness of education is given in the management.

Kalit so‘zlar: ta‘lim jarayoni, ta‘lim tashkilotlari, ta‘lim samaradorligi, raqamli texnologiya vosiyalari, pedagoglar, boshqaruv.

Ключевые слова: образовательный процесс, образовательные организации, эффективность образования, хранители цифровых технологий, педагоги, менеджмент.

Key words: educational process, educational organizations, educational efficiency, digital technology guardians, pedagogues, management.

Bugungi kunda maktabgacha ta‘lim jarayonini boshqarishning samarali mexanizmlarini joriy etish o‘sib kelayotgan yosh avlodni ma‘naviy-axloqiy va intellektual rivojlantirishni sifat jihatidan yangi bosqichga ko‘tarishning eng muhim sharti hisoblanadi, shuningdek, o‘quv-tarbiya jarayonida ta‘limning innovatsion shakllari va usullarini qo‘llashga ko‘maklashadi. Ta‘lim tizimidagi islohotlar yoshlarni hayotga moslashtirish, ta‘limga oid dasturlarni mustaqil tanlash hamda amalda qo‘llash uchun ijtimoiy-iqtisodiy, huquqiy, tashkiliy, psixologik-pedagogik va boshqa shart-sharoitlarni yaratishni, oila, jamiyat, davlat oldidagi o‘z mas‘uliyatini anglovchi barkamol insonni tarbiyalashni nazarda tutadi. Ta‘lim jarayonini boshqarish va uning sifatini oshirishda innovatsion texnologiyalarni qo‘llash juda muhim hisoblanadi. Innovatsion texnologiyalar ta‘lim jarayonda tarbiyalanuvchilar faoliyatiga yangilik, o‘zgartirishlar kiritish bo‘lib, uni amalga oshirishda interfaol metodlardan foydalanishni taqozo etadi. Interfaol usullar ta‘lim jarayonida qatnashayotgan har bir tarbiyalanuvchilar faolligiga, erkin va mustaqil fikr yuritishga asoslanadi. Bu

usullardan foydalanganda bilim olish tarbiyalanuvchilar i uchun qiziqarli mashg'ulotga aylanadi. Innovatsion texnologiya – ta'lim samaradorligini oshiruvchi omillardan foydalanish, turli pedagogik jarayonlarni loyihalash va amalda qo'llash orqali bilim egallashni takomillashtirish usullari. Uning asosiy maqsadi ta'lim jarayonida o'qituvchi va bilim oluvchi faoliyatiga yangilik, o'zgartirishlar kiritish bo'lib, interfaol metodlardan foydalanishni taqozo etadi. Interfaol usullar ta'lim jarayonida qatnashayotgan har bir bilim oluvchining faolligiga, erkin va mustaqil fikr yuritishga asoslanadi. Interfaol usullar qo'llanilganda tarbiyalanuvchilar va pedagoglar yordami va hamkorligida mustaqil ishlash ko'nikma va malakalariga ega bo'ladilar. Bu usullardan foydalanganda bilim olish qiziqarli mashg'ulotga aylanadi.

Bir necha eng muhim mexanizmlar quyidagilar bo'lishi mumkin:

1. Boshqaruv tizimlari: Ta'lim jarayonini boshqarishning eng oddiy va samarali usullaridan biri ta'lim boshqaruv tizimlarining (LMS) qo'llanilishi. Bu tizimlar pedagoglar va tarbiyalanuvchilar o'rtasidagi aloqalarni boshqarish, elektron darsliklar va vazifalarni taqdim etish, sinovlar va baholashlar o'tkazish, ma'lumotlar bazasini saqlash va boshqa funktsiyalarni bajarish imkoniyatini beradi.

2. Ta'lim texnologiyalari: Texnologiyalar (masalan, elektron darsliklar, interaktiv multimedia vositalari, veb-saytlar, ilovalar) yordamida ma'ruza-harakat dasturlarini ta'minlash. Bu texnologiyalar tarbiyalanuvchilarga ma'lumotlarni oson tushunarli vaqtincha saqlash, ta'limning murakkab konseptlarini vizual ravishda tushunarli qilish, savollar va masalalar orqali tarbiyalanuvchilarning tushunishini baholash va ko'nikmalarini oshirish imkoniyatini beradi.

3. Diferentsiasiya: Pedagoglar tarbiyalanuvchilarning o'zaro farqliliklarini, ma'lumotlarni oson o'rganish va tushunish darajasini uzaytirish uchun o'zaro farqliliklariga ega bo'lishi mumkin. Bu esa, o'quv jarayonini har bir tarbiyalanuvchiga moslashtirish va ularga mutaxassislar hisoblanib, ularning o'zlashtirilgan ta'lim yo'nalishlarida rivojlanishini ta'minlaydi.

4. Real vaqtli ta'lim: Pedagoglar tarbiyalanuvchilarning yangi bilimlarini va ko'nikmalarini oshirish uchun real vaqtli ta'limni samarali shakllanishi kerak. Bu esa, tarbiyalanuvchilarning ma'lumotlarni amaliyotga qo'lda qilishlari va ularni o'rganishda qiziqishlarini oshirishga yordam beradi.

5. Monitoring va baholash: O'quv natijalarini baho qilish, tarbiyalanuvchilarni o'rganish darajasini baholash va o'quv jarayonini doimiy ravishda monitoring qilish juda muhimdir. Bu esa, ta'limni sifatini nazorat qilish, muammolar va muhim nuqsonlarni aniqlash va ularni bartaraf etishga yordam beradi.

6. Tarbiyalanuvchilarga ko'mak: Tarbiyalanuvchilar o'zlarining o'zlashtirilgan ta'lim yo'nalishlarida muvaffaqiyatga erishishlari uchun ko'mak ko'rsatish kerak. Bu esa, tashqi o'quv markazlaridan (masalan, o'quv markazlari, mentorlar yoki

konferensiyalar) yoki texnologik koʻmak vositalaridan (masalan, ilovalar, veb-saytlar) foydalanish orqali.

Taʼlim jarayoni samaradorligini oshirish, taʼlim oluvchilarning mustahkam nazariy bilim, faoliyat, koʻnikma va malakalarini shakllantirish, ularni kasbiy mahoratga aylanishini taʼminlash maqsadida oʻquv tarbiya jarayonida interfaol metodlardan foydalanish davr taqozosi hamda ijtimoiy zaruriyat sifatida kun tartibiga qoʻyilmoqda. Shuni aytish keraki taʼlim samaradorligini oshirishda yana quyidagilarga etibor berishlozim! **Bular:**

Zamonaviy axborot texnologiyalarining vositalari qatoriga: kompyuter, skaner, videokamera, LCD proyektor, interaktiv elektron doska, faks modem, telefon, elektron pochta, multimedia vositalari, Internet tarmoqlari, mobil aloqa tizimlari, maʼlumotlar omborini boshqarish tizimlari, sunʼiy intellekt tizimlarini kiritish mumkin.

Taʼlimda zamonaviy axborot va kommunikasiya texnologiyalarini keng joriy etilishi:

➤ fan sohaslarini axborotlashtirishni; • oʻquv faoliyatni intellektuallashtirishni; • integrasiya jarayonlarini chuqurlashtirishni;

➤ taʼlim tizimi infratuzilmasi va uni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishga olib keladi. Pedagogik taʼlim jarayonlarini zamonaviy axborot texnologiyalari asosida samarali tashkil etish:

➤ masofaviy oʻquv kurslarini va elektron adabiyotlarni yaratuvchi jamoaga pedagoglar, kompyuter dasturchilar, tegishli mutaxassislarining birlashuvini;

➤ pedagoglar oʻrtasida vazifalarning taqsimlanishini;

➤ taʼlim jarayonini tashkil qilishni takomillashtirish va pedagogik faoliyatning samaradorligini monitoring etishni taqozo etadi.

Zamonaviy axborot texnologiyalarining taʼlim jarayonlariga joriy etilishi:

➤ talabaga kasbiy bilimlarni egallashiga;

➤ oʻrganilayotgan hodisa va jarayonlarni modellashtirish orqali fan sohasini chuqur oʻzlashtirilishiga;

➤ oʻquv faoliyatining xilma-xil tashkil etilishi hisobiga talabaning mustaqil faoliyati sohasining kengayishiga;

➤ interaktiv muloqot imkoniyatlarining joriy etilishi asosida oʻqitish jarayonini individuallashtirish va differensiyalashtirishga;

➤ sunʼiy intellekt tizimi imkoniyatlaridan foydalanish orqali talabaning oʻquv materiallarini oʻzlashtirish strategiyasini egallashiga;

➤ axborot jamiyati aʼzosi sifatida unda axborot madaniyatining shakllanishiga; • oʻrganilayotgan jarayon va hodisalarni kompyuter texnologiyalari vositasida taqdim etish,

Taʼlim jarayonida Internet saytlaridan foydalanish imkoniyatlarini, uning samaradorligini aniqlashda avval Internet xizmatining turlari va ularning xarakterini

aniqlab olish nihoyatda muhimdir. Aynan ana shu aniqlangan ma'lumotlar Internet tarmog'ida ishlashning tashkiliy jihatdan shakli va usullarini ajratib olishga yordam beradi. Klassifikasiyalashga asos qilib internetning ishlash uslubini olish mumkin. Bu holda Internet server xizmatlarini ikkiga: axborotli va kommunikasion xizmat turlariga ajratish kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risi"da O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 08.10.2019-yildagi PF-5847-son
2. Peregudov L.V., Saidov M.X. Oliy ta'lim menejmenti va iqtisodiyoti: O'quv qo'llanma. - T.: Moliya, 2002. - 184 b.
3. Panfilova A.P. Innovatsion pedagogik texnologiyalar: Faol o'rganish: Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik / A.P. Panfilov. - M, Akademiya, 2009-y.
4. Xakimova M. Oliy ta'lim muassasalarida ta'limning sifat va samaradorligini oshirish zaruriyati //Arxiv nauchных issledovaniy. – 2022. – T. 2. – №. 1.
5. Mamajonov I.G, Ta'limda innovatsiya va innovatsion faoliyat // "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnal. № 6. Noyabir – Dekabr, 2020-yil.
6. Musaxanova Gulnora Mavlyanovna. "Keys-stadi" Texnologiyasi talabalarning mustaqil ta'lim jarayonida tashkilotchilik qobiliyatini rivojlantiruvchi innovatsion metod sifatida. Arxiv issledovaniy. 2, 1 (apr. 2022).
7. F.U.Tursunov, SH.R.Baxriddinov "Oliy ta'lim muassasasida innovatsion jarayonlarni boshqarishda muammolar". Eurasian Journal Of Academic Research elektron jurnal. 2022 14- aprel. www.in-academy.uz